

ERFGOED BRUSSEL

be style
be heritage
be .brussels

Speciaal nummer
Open Monumentendagen
Brussels Hoofdstedelijk Gewest
September 2016 | N° 19-20

Dossier **STIJLEN GERECCYCLEERD**

Tentoonstelling "IK, GUSTAVE"

De tentoonstelling "Ik, Gustave" wil zowel kinderen als volwassenen binnenleiden in de wonderlijke wereld van de Brusselse architect Gustave Strauven.

Deze geboren Schaarbekenaar verdient zeker een nadere kennismaking door zijn stoutmoedige, virtuoze, ja zelfs fantasierijke persoonlijkheid. Hij ontwierp een zestigtal gebouwen in Brussel waaronder een aantal erkende meesterwerken.

Maar Gustave Strauven heeft ook bescheidener woningen op zijn naam, die men na enige oefening gemakkelijk op straat kan herkennen.

Deze luchtige tentoonstelling wil de bezoekers laten binnendringen in het hoofd van Strauven. Gustave de stoutmoedige zal ze de diversiteit aan materialen tonen die hij op de meest gewaagde manier combineerde. Gustave de virtuoos zal hun zijn architecturale vormtaal uitzetten alvorens de colorist op het toneel verschijnt om ze te verbluffen met zijn kleurenpalet. De componist in hem zal ze ten slotte meevoeren naar de derde dimensie die zijn gevels tot leven brengt.

De teksten zijn kort, gemakkelijk leesbaar en de presentatie is zeer visueel om het publiek de kans te geven zich vertrouwd te maken met de vormtaal van Strauven en zo zijn stempel op de stad te herkennen.

Ook meer onderlegde bezoekers zullen er aan hun trekken komen, aangezien de opening van de tentoonstelling samenvalt met het online plaatsen van de website "Brussel, stad van architecten". Gustave Strauven is de eerste kunstenaar die in de kijker wordt geplaatst op dit platform dat alle kennis wil bijeenbrengen over de Brusselse architecten die hebben bijgedragen tot de verfraaiing van de hoofdstad. Zijn collega Paul Hamesse komt volgend jaar aan de beurt.

De website, die geoptimaliseerd is voor tablets en smartphones, zal zowel consulteerbaar zijn tijdens de tentoonstelling als op straat bij een woning van de architect. Een cartografisch gedeelte zal de gebruikers opmerkelijk maken op de nabijheid van een van zijn realisaties of de liefhebbers meenemen op een wandeling. Bedoeld als synthese en contextualisering van de productie van de architect, zowel in Brussel als elders in

België en het buitenland, zal de website, waarvan de inhoud kan worden aangepast naargelang nieuwe ontdekkingen worden gedaan, een aanvullend instrument vormen naast de inventaris van het bouwkundig erfgoed van Brussel.

Tentoonstelling gratis toegankelijk van 9 september tot 28 november 2016, dagelijks van 10u tot 18u, op de mezzanine van de Sint-Gorikshallen, Sint-Gorikspein in Brussel.

Organisatie: Association pour l'Étude du Bâti/Vereniging voor de Studie van het Gebouwde (APEB-VSG), met de steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

www.stadvanarchitecten.brussels

CM

Tentoonstelling "HIDDEN HERITAGE"

Op zoek naar de
verborgen schatten van
ons erfgoed

"Hidden Heritage" presenteert 65 foto's van Georges De Kinder die hij gedurende tien jaar maakte voor het bureau ORIGIN dat al vijftien jaar gespecialiseerd is in de restauratie van bouwkundig erfgoed. Deze tentoonstelling, die zich onder meer richt tot het publiek van de Open Monumentendagen, is een zeldzame gelegenheid om beschermde monumenten en landschappen te ontdekken die anders niet toegankelijk zijn voor het publiek, zoals bepaalde ruimtes van het Atomium, de Grote Vrijmetselaarstempel in de Peterseliestraat of de Koninklijke Ijkskelders van Brussel. Soms gaan

de gebouwen zo goed op in het stedelijke landschap dat men vergeet dat het om gerestaureerde monumenten gaat, zoals de sociale woningen van Ieder *Zijn Huis* in Evere en de *Moderne Wijk* in Sint-Agatha-Berchem of nog de graf galerijen op de begraafplaatsen van Sint-Jans-Molenbeek en Laken. Op andere foto's kan men een kijkje nemen achter de coulissen van openbare gebouwen zoals het gemeentehuis van Vorst, het voormalige stadhuis van Laken of het *lycée Émile Jacqmain* in het Leopoldpark in Brussel. Ten slotte zijn er ook de klassiekers waarop men nooit uitgekeken raakt zoals de spits van het stadhuis van Brussel of de Koninklijke Muntschouwburg.

Aan de hand van foto's van gebouwen en kunstwerken uit zeer verschillende periodes en stijlen wil de tentoonstelling de grote diversiteit illustreren van

het Belgisch bouwkundig erfgoed, terwijl foto's 'voor-en-na' en werf-foto's een ode brengen aan de diverse beroepen van de restauratiesector, van erfgoedarchitect en schilder-restaurateur tot ambachtsman.

Gevoelens delen met de toeschouwer

Om dit architecturale erfgoed, dat vaak zo discreet is dat het vergeten dreigt te worden, tot leven te brengen zoekt Georges De Kinder ongewone gezichtshoeken. Hij houdt ervan om geometrische details uit te vergroten en beelden te creëren met een grote poëzie, die soms naar de abstractie neigen. "Ik probeer altijd om de geest van de plaats of het gebouw weer te geven, ik wil delen wat ik zelf gevoeld heb", legt hij uit. Soms is dat het gigantische volume van een structuur, soms wordt hij getroffen door een bijzondere sfeer:

bijvoorbeeld de perfecte symmetrie van het gerestaureerde dakgebinte van de Begijnhofkerk in Brussel of de opeenstapeling van grafstenen op het kerkhof van Laken vóór de restauratie.

In elke foto besteedt Georges De Kinder speciale aandacht aan het licht en de kleuren: *"Ik keer soms terug om opnames te maken bij een onweerslucht lucht. Dat maakt de kleuren intenser en de foto dramatischer"*, verklapt hij. Georges De Kinder begon zijn loopbaan als fotograaf in 1992 en heeft zich gespecialiseerd in architectuurfoto's na eerst in de reclamesector en de gastronomie te hebben gewerkt. Zijn foto's zijn al diverse keren tentoongesteld in de publicatie Brussel en Parijs en werden verzameld in *Brussel, stads-landschappen*, verschenen in 2007.

Tentoonstelling gratis toegankelijk van 15 augustus tot 18 oktober 2016, dagelijks van 10u tot 18u, in de kelders van de Sint-Gorikshallen, Sint-Gorikspein in Brussel. www.hiddenheritage.be

GDK/Origin

BRUSSELS BIENNALE OF MODERN ARCHITECTURE

Modern isms are shaping/shaking the City

Na een succesvolle eerste editie in 2014 organiseren Korei, Docomomo, Arkadia, Pro Velo en Cinematek in oktober 2016 opnieuw de *Brussels Biennale of Modern Architecture*. Onder de titel *Modern isms are shaping/shaking the city* toont deze tweede editie tijdens interieurbezoeken de naoorlogse architectuur in de hoofdstad.

De recente afbraak van enkele iconische gebouwen in Brussel dwingt ons ertoe stil te staan bij de waardevolle naoorlogse gebouwen en interieurs die behouden zijn en de sfeer van de jaren 1950 en 1960 uitademen. Na de Tweede Wereldoorlog hebben ambitieuze architecturale en stedenbouwkundige ingrepen Brussel sterk vormgegeven en gekleurd, en dus ook getransformeerd. Het toenmalige geloof in vooruitgang en vernieuwing maakte dat tijdens grofweg één generatie vele wijken onherkenbaar veranderden en er een nieuwe skyline ontstond. Los van protesten over de zogeheten verbrusseling, willen we, door in te zoomen op de specifieke context, aantonen dat ondanks de al dan niet betwistbare visies die er aan ten grondslag lagen, het gaat om waardevol architecturaal erfgoed met een sterk toekomstpotentieel. De toenmalige architecten, ingenieurs en ontwerpers van dit 'vooruitgangsenden' hadden immers oog voor detail, kleur, materiaalgebruik en vorm.

U kunt bekende en minder bekende interieurs ontdekken via rondleidingen en fietstochten in het Nederlands, Frans en Engels. Tijdens de eerste 3 zaterdagen van oktober worden achtereenvolgens de Noord-Zuidverbinding, kantoorgebouwen en universiteitscampussen in de kijker gezet. Deze grote werven hebben een fascinerend erfgoed nagelaten dat ook belangrijk is voor onze sociale geschiedenis. De laatste 2 zaterdagen wordt het ontstaan van woonwijken getoond buiten de historische stadskernen, met woningen van Raoul Brunswuyk, Georges Pepermans en Willy Van Der Meeren in het Brussels Gewest en woningen van onder andere Lucien Engels, Roger De Winter en Albert Bontridder in de rand rond Brussel. Filmvoorstellingen en een lezing tijdens de week vullen dit programma aan.

Meer informatie is vanaf half augustus te vinden op www.bbma.be of kan u bekomen via info@bbma.be.

JMB

De zuidertoren in opbouw (*La Technique des Travaux*, vol. 42, nr. 11-12, 1966, p. 335).

COLOPHON

REDACTIECOMITÉ

Jean-Marc Basy, Stéphane Demeter,
Paula Dumont, Murielle Leseqque, Cecilia
Paredes en Brigitte Vander Bruggen.

EINDREDACTIE IN HET NEDERLANDS

Paula Dumont

EINDREDACTIE IN HET FRANS

Stéphane Demeter

REDACTIESECRETARIAAT

Murielle Leseqque

COORDINATIE VAN DE ICONOGRAFIE

Paula Dumont en Julie Coppens

COORDINATIE VAN HET DOSSIER

Paula Dumont

AUTEURS/ REDACTIONELE MEDEWERKING

Werner Adriaenssens, Jean-Marc Basy,
Guy Bovyn, Guy Conde-Reis,
Thomas Coomans, Georges De Kinder,
Jan De Maeyer, Paula Dumont, Claudine
Houbart, Christophe Loir, Cristina Marchi,
Leen Meganck, Benoît Mihail,
Barbara Pecheur, Daniela N. Prina,
Christophe Van Gerrewey,
Brigitte Vander Bruggen,
Eugène Warmenbol, Eva Weyns.

VERTALING

Erik Tack, Citracom, Hilde Pauwels,
Data Translations Int.

NALEZING

Leo Camerlynck, May Enklaar,
Wim Kenis, Griet Meyfroots,
Koenraad Raeymaekers,
Maarten Robberechts, Coralie Smets,
Tom Verhofstadt en de leden van
het redactiecomité.

VORMGEVING

The Crew Communication

DRUK

IPM Printing sa

VERSPREIDING EN ABONNEMENTENBEHEER

Cindy De Brandt,
Brigitte Vander Bruggen.
bpeb@sprb.irisnet.be

BEDANKINGEN

Baumschlager Eberle, Ricardo Bofill,
Grégory Creten, Martine De Maeseneer,
Kevin De Vlieter, Jaspers-Eyers
Architects, Marius Grootveld,
Lucien Kroll, Jan Pollers, Claudia Schwind,
Anne Somers.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Arlette Verkruyssen, directeur-generaal
van Brussel Stedelijke Ontwikkeling/
Gewestelijke overheidsdienst Brussel,
CNN – Vooruitgangstraat 80, 1035 Brussel.

De artikelen zijn gepubliceerd onder de
verantwoordelijkheid van de auteurs.
Alle rechten voor het reproduceren,
vertalen of herwerken zijn voorbehouden.

CONTACT

Directie Monumenten en Landschappen –
Cel Sensibilisatie
CNN – Vooruitgangstraat 80, 1035 Brussel
<http://www.monument.irisnet.be>
broh.monumenten@gob.irisnet.be

HERKOMST VAN DE FOTO'S

Mochten er ondanks onze inspanningen
om alle reproductierechten te betalen
toch nog gerechtigden zijn die niet
gecontacteerd werden, dan worden zij
verzocht zich kenbaar te maken bij de
Directie Monumenten en Landschappen
van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

LIJST MET AFKORTINGEN

AAM – Archives d'Architecture Moderne
ARB – Académie royale de Belgique
DCBSO – Documentatiecentrum van
Brussel Stedelijke Ontwikkeling
DML – Directie Monumenten en
Landschappen
GOB – Gewestelijke Overheidsdienst
Brussel
KBR – Koninklijke Bibliotheek van België
KIK-IRPA – Koninklijk Instituut voor het
Kunstpatrimonium / Institut royal du
Patrimoine artistique
KMKG – Koninklijke Musea voor Kunst en
Geschiedenis
KVS – Koninklijke Vlaamse Schouwburg
MSB – Museum van Stad Brussel
SAB – Stadsarchief Brussel
VUB – Vrije Universiteit Brussel

ISSN

2034-5771

WETTELIJK DEPOT

D/2016/6860/012

Cette revue paraît également en Français
sous le titre *Bruxelles Patrimoines*.